

Halli-vanhan retki kesäkylään

Se huhtikuun aamu ei ollut kovin kaunis. Taivas oli vetäytynyt yöllä harmaaseen pilveen. Ihmiset vain eivät sitä tienneet. Ne nukkuivat. Minä vartioin taloa.

Edellisenä päivänä olin kuullut ihmisten puhuvan Salvasjärveen menosta. Arvelin, ettei asia kosketa minua, jäisin talonvahdiksi. - Tsahben ne kuitenkin ottavat mukaan.

Aamu oli harmaa. Inka-emäntä pakkasi Leenan kanssa rekeä. Naisten touhu ei olisi minua kiinnostanut, jos kotona olisi sattunut olemaan miehiä. Mutta paremman puutteessa oli tyydyttävä seuraamaan muorien touhuja.

Meillä oli yksi turistikin etelästä. Turistit ovat aika tyhmiä. Sen nimi taitaa olla Kirsi. Tyhmä tuokin turisti oli, ihan totta. Ei se osannut mitään tehdä, katseli vain, kun Emäntä ja Leena pakkasivat.

Kun reki oli lastattu, istui Turisti kuorman keskelle. Kysyi, miten päin siinä on istuttava. Kyllä se sitten asettui rekeen selkä menosuuntaan päin kuten Emäntä kuului neuvovan.

Sitten Leena päästi minut irti! Sitä ei tapahdu usein, sillä minä lähdän mielelläni kiertämään kyliä eikä isäntäväki pidä siitä.

Ihan muutama päivä sitten lähdin kylälle ja soittelivat silloin naapurista Inka-emännälle, että täällä Halli ja Tsahbe juoksevat, tulkaa hakemaan. Leena tuli ja pääsimme autolla kotiin.

Tottapuhuen: en minä enää välitä kyläjuoksuista. Olen liian vanha. Ikää minulla on kohta 14 vuotta. Ei tässä iässä enää juosta tyttöjen perässä. Saavat olla minun puolestani rauhassa. Eikä juosta muutenkaan. Mutta täytyyhän Tsahbea opettaa. Se poika tekee kaiken minun perässäni. Joskus se yrittää esittää nuorta ja voimakasta - ja itsenäistä. Tsahbe on vasta 4-vuotias. Minä olin jo ikäkoira, kun se syntyi.

Kun taloon tulee käypäläisiä - kyläläisiä tai turisteja - meidän tehtävämme on haukkua niitä. Pitää haukkua, mistä talonväki muuten tietäisi, että vieraita on tulossa. Minä en ymmärrä, miten jossain tullaan toimeen ilman koiria. Eihän kukaan ole silloin haukkumassa vieraita! Tunteakohan vieras itseään edes tervetulleeksi sellaiseen paikkaan!

(Nyt eksyin siitä, mistä minun piti kertoa. Meille vanhoille suotakoon anteeksi; on niin paljon opettavaista kerrottavaa.)

Leena siis päästi minut irti. Ne huolivat minut mukaan! Pääsen tunturiin! Haukuin innoissani kaikille. Ihan varmasti koko kylä kuuli sen.

Tsahben kanssa olimme haukkuneet muutenkin koko ajan, kun rekeä lastattiin. - Se kuuluu meidän tehtäviimme. Se on porokoirien vanha perinne eikä minulla suinkaan ollut koirakohtaista syytä intoon ennen kuin huomasin, että tällä kertaa pääsen mukaan.

Kelkat hyrähtivät käyntiin. Oikeastaan nuo muorit ovat aika taitavia monissa hommissa, vaikka silloin, kun Isäntä kuoli, minä luulin, että kovinkin vaikeata tulee - kun se Tuomakin sattui olemaan etelässä Rovaniemellä asti armeijassa.

Sitä vain maatien yli ja Palon poikki metsään. Pian Turistikaan ei enää nähnyt kylää, vaikka istuikin toisin päin. Me emme taaksemme vilkuilleet - Tsahbe ja minä - mitä nyt muutaman kerran varmistuaksemme, että Inka-emäntä pysyy vauhdissa.

Sää oli pilvinen, harmaa. Ei tietoaakaan keväisestä sokaisevasta auringonpaisteesta, jota Turisti tietenkin oli tullut täältä

hakemaan. Ei meilläkään olisi ollut mitään auringonpaistetta vastaan.

Kelkkatie Salvajärveen oli hyvässä kunnossa. Ovat sitä myöden ajaneet tämän talven aikana niin tuhat kertaa, että pohja on kovettunut. Sitä myöden me Tsahben kanssa kaikkein mieluiten juoksemme. On umpihangessakin mukava kieriskellä - puhdistaa turkkia. Mutta umpista myöden on kauhean rasittavaa kahlata, se vie voimat koiralta kuin koiralta. Kelkan vieressä juokseminen ei ole helppoa. Siihen tarvitaan jo porokoiran ammattitaitoa. Toisinaan putosimme syrjään. Se ei ollut hauskaa. Vähän aikaa piti pyristellä ennen kuin sai kovaa lunta tassujensa alle. Reki oli kytketty ison kelkan perään. Tsahbe ja minä juoksimme reen perässä. Siinä Turisti näki, miten porokoira juoksee.

Niin mukavalta tämä vapaus tuntui, että oli pakko haukkua. Näin jäljестäpäin täytyy myöntää, että voimille otti, mutta koko matkan aina Salvastunturin juurelle asti jaksoin juosta perässä ja haukkua. Sitten alkoi ikä painaa. Mutta niin alkoivat tuntua raskailta Tsahbenkin tassut, vaikka poika on parhaassa iässä. Ei jaksanut Tsahbeka juosta tunturin rinnettä ylös kelkkojen perässä.

Se, että jäimme jälkeen, ei haitannut. Tuon tien osaamme juosta vaikka sysipimeässä - Tsahbekin.

Molemmat me jouduimme välillä pysähtymään, kun anturat jäätyivät. Eihän juoksemisesta mitään tule ennen kuin on näykinnyt jääkokkareet pois.

Naiset olivat jo perillä, kun Tsahbe ja minä tulimme. Kämpän piipusta nousi savu. Emäntä oli juuri tulossa aitalta kaira kädessään. Meidät päästettiin heti sisälle. Puistelimme turkeista päällimmäiset jäät ja lumet tuvassa. Sitten paneuduimme matolle näykimään jääkokkareita anturoista ja nuolemaan kipeitä tassujamme.

Salvasjärvi on mukava paikka. Täällä ovat oman kylän väen kesäasumukset. Täällä tapahtuvat poromerkitykset ja -erotukset. Kotikylässä ei ole muita puita kuin koivuja, mutta Salvajärvessä vasta avaraa on: täällä ei ole niitäkään. On vain enimmäkseen tunturien rauhallisia linjoja ja - nämä asumukset. Näin talvella järvikin on jääpeitteen alla.

Aina nuo ihmiset juovat kahvia! Sitä vain en oikein käsitä. Emäntäkin, joka muuten on järkevä nainen! Sen olen pannut merkille, että erityisesti naiset tarvitsevat kahvia elääkseen. Taaskin olivat heti ensi töikeen virittäneet kamiinaan tulet, jotta saisivat kahvipannun liedelle. Ja pian kämpän täytti - myöntää täytyy - ihan kotoinen kahvintuoksu. Emäntä leikkasi kuivaalihan puukolla ja hörppi kahvia. Hän opetti siinä sivussa Turistille, että liha on vielä "makeampaa", jos sen paistaa hiilillä. Sietämättömän ihana poronlihan tuoksu levisi koko kämppään. Turistikin tuntui ymmärtävän hyvän päälle. Minä ja Tsahbe odottelimme kärsivällisesti, sillä tiesimme, että luvassa on ihania luuta.

Leena vain ei paistanut lihaa, sanoi, ettei hän pilaa hyvää lihaa paistamalla. Makuasioista ei sovi kiistellä, huomauttaa Tsahbe. Minulle koirakohtaisesti on ainakin ihan samantekevää, onko luu paistettu, kuiva vai raaka. Toisella korvallani kuulen, että Emäntä moitiskelee minua: hotkaisin muka jonkin pienen luun liian äkisti, mutta minkäs sille mahtaa, että ruoka on hyvää ja että on kauhea nälkä.

Luita rouskutellessa aika kului kuin huomaamatta. Emäntä kuului sanovan, että pitää lähteä, tulee tuisku. Varamasti viimeisiä kevättuiskuja, ajattelin. Sitten alkaa suveta.

Hetken ihmiset vielä touhusivat, kuka mitäkin, omia touhujaan. Me koirat katsoimme päältä, että kaikki sujui niin kuin pitää.

Kovaksi pohjoistuuli yltyi. Kotiinpaluu oli vaikeaa. Lunta tuiskutti tuulen mukana eikä juuri mitään näkynyt. Tsahbe ja minä emme mielellämme istu moottorikelkan kyydissä, emme menneet nytkään, vaikka pyydettiin. Kunnan porokoira juoksee aina itse. Olemme sitä mieltä.

Kelkat menivät menojaan. Emme me jaksaneet kilpailla niiden hevostoimien kanssa. Emäntä kuului sanovan, että "kyllä koirat osaavat kotiin tulla, ei niitä tarvitse odottaa". Ja totta se on.

Tsahbe on vielä nuori. Se kyllä jaksoi pitkään juosta kelkkojen perässä, melkein pysyi kannoillakin. Mutta minä olen jo niin vanha, että luovuin leikistä sovinnolla. Päätin lönnötellä ihan kaikessa rauhassa kotiin. En yrittänyt pysyä Tsahben vauhdissa - ja turhahan se yritys olisi ollutkin.

Hidasta matkanteko oli. Harmittikin, kun huomasin, että naiset olivat kadottaneet vanhan tien ihan alkumatkasta. Jos olisin ollut nuori ja voimissani, olisin vaikka juossut kelkkojen edellä kotiin. Me koirat tosiaan tunnemme tien paremmin kuin ihmiset. Ja ihmisistä Emäntä on etevimpiä. Hän osaa haistella tuulta, huomaa, mistä päin puhaltaa ja havaitsee, koska tuuli kääntyy.

Minä en lähtenyt uutta kelkkatietä seurailemaan, vaan pysyin vanhalla, hyvällä, leveällä tiellä. Olivat naiset menneet liiaksi pohjoiseen. Mutta kyllä ne selviävät, ajattelin: tuleehan sieltä porocaita vastaan ja sitä myöten pääsee maantielle, jos ei muuten. Ei ollut siis huolta ihmisistä. Sain keskittyä itseeni.

Myöntää täytyy, että voimille otti. Viivyin matkalla monta tuntia, ihmiset sanoivat myöhemmin, että kuusi tuntia. Se on paljon, sillä hyvällä säällä kipitän kotiin Salvasjärvestä runsaassa tunnissa.

Kun tulin kotiin, näytti siltä, että joka ikkunasta tähyiltiin palolle päin. Emäntä tuli avaamaan ovea. Enää en jaksanut muuta kuin paneutua kynnyksimatolle. Tassut olivat kipeät ja koko turkki lumen ja jään peitossa. Olo oli surkea. Jotenkin ymmärsin, että kaikki olivat kaivanneet minua. Tsahbe tuli nuolaisemaan kipeää koipeani ja ihmiset sääliittelivät minua. Muuta en jaksanut kuin nukkua. Anturat olivat veressä. Kämpälä oli kipeä. Ja vaikka minulla on niin paksu turkki, etten yleensä viihdy sisällä, nyt oli hyvä olla.

Kirsi Myllyniemi